

2. Курс международного права: в 7 т. / Под ред. В. Н. Кудрявцева. – М.: Наука, 1989–1993. – Т. 3. – 1990. – 260 с.
3. Ушаков Н. А. Суверенитет в современном международном праве / Н. А. Ушаков. – М.: Изд-во ИМО, 1963. – 271 с.
4. Левин И. Д. Суверенитет / И. Д. Левин. – М.: Юрид. изд-во МЮ СССР, 1948. – 375 с.
5. Goellner A. Lespuissancesmoyennesetledroitinternational / A. Goellner. – Neuchatel: Ed. delaBaconniire, 1960. – 162 p.
6. Хайд Ч. Ч. Международное право, его понимание и применение Соединенными Штатами Америки / Ч. Ч. Хайд; Под ред. Дранова Б. А. (Прим. и предисл.). – [Пер. с англ. Кершнер Д. М.]. – М.: Иностран. лит., 1951. – Т. 2. – 532 с.
7. Case Relating to the Territorial Jurisdiction on the International Commission of the River Oder (No. 16) / Collections of Judgments // Publications of the Permanent Court of International Justice. – Leyden: A. W. Sijthoff's Publishing Company, 1929. – Series A. – No. 23. – 57 p.
8. International Law Association. Report of the Fiftieth Conference (Brussels, August 19–26, 1962). – London: International Law Association, 1963. – cxcciii, 688 p.
9. Bogdanović S. International Law of Water Resources Contribution of the International Law Association (1954–2000) / S. Bogdanović. – London; Boston: Kluwer Law International, 2001. – xxxi, 436 p.
10. Гуреев С. А., Тарасова И. Н. Международное речное право: Учебное пособие / Отв. ред. С. А. Гуреев. – М.: Юрид. лит., 2004. – 352 с.

Жорник І. В.

аспірант, Національний університет «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ УНІФІКОВАНИХ НОРМ МІЖНАРОДНИХ МОРСЬКИХ УГОД

Міжнародне торговельне мореплавство, мабуть, найбільша галузь людської діяльності, що здійснюється під впливом юрисдикцій різних держав. Це пояснюється розгалуженими морськими транспортними зв'язками між країнами і, як наслідок, приватно-правові відносини, пов'язані з міжнародним торговельним мореплавством частіше за інші ускладнюється іноземним елементом та потрапляють до сфери регулювання міжнародного морського приватного права.

Численні конвенції з уніфікації морського приватного права та широка практика національного законодавства, що проводить у життя положення цих конвенцій, свідчать про те, що механізм приведення в дію міжнародних договорів, принаймні, договорів про уніфікацію права, є доволі складним та різноманітним. Різноманітність ця значною мірою визначається різними методами уніфікації права, що використовуються міжнародними договорами.

За думкою О. Л. Маковського, сутність зобов'язань про уніфікацію права, що приймають на себе держави за міжнародними договорами, полягає в обов'язку забезпечити правове регулювання визначених в цьому договорі відносин встановленим в ньому чином. Майже таким самим чином визначив зміст цих договорів С. М. Лебедев, який пише, що при укладанні такого договору «кожна держава зобов'язується перед іншими державами-учасниками забезпечити в межах своєї юрисдикції регулювання відповідних відносин таким чином, як це передбачено договором».

Метод, який можна назвати методом непрямої уніфікації, полягає в тому, що на держави-учасниці міжнародного договору покладається обов'язок встановити у своєму законодавстві правову норму, зміст якої визначається в цьому договорі з більшим чи меншим ступенем докладності. Цей метод майже не зустрічається при уніфікації норм морського приватного права в у точному смислі слова, але застосовується порівняно часто, коли виникає необхідність забезпечити створення державами, що беруть участь в конвенції з уніфікації, допоміжних відносно основного змісту конвенції норм адміністративного, фінансового, процесуального та іншого характеру. Як приклад можна навести Міжнародну Конвенцію про відповідальність операторів ядерних суден 1962 р., де слідом за обов'язком оператора ядерного судна страхувати свою відповідальність, встановлену цією конвенцією, передбачається, що «розмір, вид та умови такого страхування або забезпечення визначаються державою, що видає ліцензію» (п. 2 ст. III).

Для конвенцій з уніфікації морського приватного права найбільш характерним є метод прямої уніфікації, суть якого полягає в тому, що в міжнародному договорі встановлюються завершені правові норми (матеріальні та колізійні), готові без перетворення до застосування в системі внутрішнього права держав-учасниць договору, а ці держави приймають на себе обов'язок забезпечити їх застосування. Шляхом створення таких уніфікованих норм до-

сягається високий ступінь однаковості правового регулювання одного й того ж самого виду відносин в державах, які беруть участь у конвенції. Уніфіковані норми мають двоїсту природу. Вони не є міжнародно-правовими, оскільки призначені регулювати відносини між суб'єктами внутрішньодержавного права (юридичними, фізичними особами) і розраховані на їх застосування в системі цього права та з використанням внутрішньодержавного механізму. За змістом ці норми можуть бути різними – цивільними, трудовими, процесуальними і т. ін. З іншого боку, уніфіковані норми визначають зміст зобов'язання, прийнятого на себе учасниками міжнародного договору, тому є елементом такого зобов'язання і в цій якості потрапляють під дію права міжнародних договорів.

Якщо за непрямої уніфікації положення договору не можуть бути приведені в дію інакше, ніж як шляхом видання норма внутрішнього законодавства, що їх відповідають, то за прямої уніфікації достатнім та єдино можливим способом приведення в дію уніфікованих норм, що містяться в міжнародному договорі, є їх санкціонування договірною державою.

Достатність простого санкціонування уніфікованих норм державою-учасницею договору, щоб забезпечити їх застосування в сфері юрисдикції такої держави, впливає з того, що вже в міжнародному договорі ці норми існують у вигляді правил, розрахованих на застосування у внутрішньодержавній сфері. Коли, наприклад, у Конвенції про зіткнення суден 1910 р. встановлюється норма про те, що «якщо зіткнення сталося випадково, якщо воно сталося внаслідок непереборної сили або є сумнів щодо причин зіткнення, то збитки несе той, хто їх зазнав» (ст. 2), для застосування цієї норми судом або арбітражем будь-якої держави не потрібно, щоб така держава включила цю норму до свого законодавства, виклала її іншою мовою або на доповнення до неї встановила власні норми, що її розвинуть. Те саме можна сказати про правило, відповідно до якого «розмір винагороди (за рятування) визначається угодою сторін, а за відсутності такої – суддею (Конвенція про рятування 1910 р., ст. 6), або про правило, яке передбачає, що «власник судна не відповідає за шкоду від забруднення, якщо доведе, що збиток:... був цілком викликаний дією або бездіяльністю-третіх осіб з наміром заподіяти шкоду...» (Конвенція про цивільну відповідальність 1969 р., п. 2 ст. III), та про безліч подібних норм, що містяться в конвенціях про уніфікацію морського приватного права.

Особливі труднощі найчастіше викликає тлумачення приписів міжнародних договорів. Кожна держава під час укладання міжнародних договорів вкладає в них певний зміст, який внаслідок різних факторів (правнича традиція, неточний переклад тощо) може розумітися сторонами по-різному. Вже навіть сама проблема визначення волі сторін, які укладають міжнародний договір, є предметом окремого дослідження. Труднощі виникають тут, зокрема, й тому, що на відміну від договорів між окремими особами в рамках однієї чи декількох правових систем міжнародний договір укладається між рівноправними суб'єктами права, які самі творять свої правові системи. Якщо має місце застосування норм міжнародних договорів, в тлумаченні використовуються поняття і конструкції, які диктуються самим змістом такого договору. іноді договори безпосередньо встановлюють правила для кваліфікації понять.

Застосовуючи норму міжнародного права як частину міжнародно-правової системи, правозастосовник надає їй змісту, який вона має в його національній правовій системі. Тлумачення норм міжнародних договорів, що за встановленою процедурою стали частиною національного законодавства, створює перед правозастосовниками певні проблеми. Річ у тім, що в міжнародних відносинах держава та міжнародні органи з'ясовують зміст норми як елементу міжнародно-правової системи. Конкретні ж застосовувачі конкретних норм тлумачать міжнародну норму для того, щоб вона могла застосовуватись як частина національної правової системи в конкретних обставинах справи відповідно до соціальних умов моменту застосування норми. Подекуди також виникають навіть проблеми, за яких національна правова система не містить, не розглядає, не закріплює відповідних понять, що містяться у міжнародній угоді. Або може вкладати інший зміст в поняття, ніж інші правові системи. Тут саме виникає питання про їх зрозуміння. Факт відмінностей у змісті таких понять, а іноді і юридичній природі в цілому обумовлює постановку і вирішення проблеми понять в міжнародному приватному праві, так званого конфлікту кваліфікації.

Слід зауважити, що міжнародні принципи й правила тлумачення, які закріплені в статтях 31-33 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, відповідно до ст. 9 Конституції України також є частиною законодавства України і є обов'язковими для всіх, хто здійснює тлумачення міжнародних договорів. Якщо ж між цими правилами й правилами тлумачення, які прийняті в на-

ціональній правовій системі, виникають розбіжності, то пріоритет застосування надається міжнародним правилам на основі принципу спеціального закону.

Тут необхідно звернути увагу на те, що Віденська конвенція робить наголос на зверненні до тексту договору передусім, і лише в тому разі, коли значення тексту залишається двояким чи неясним або тлумачення призводить до результатів, які є явно абсурдними чи нерозумними, вона дозволяє звертатися до додаткових засобів тлумачення (підготовчих матеріалів, обставин укладення договору). Крім цього джерела, варто звертатися до принципів права, норм основоположних законодавчих актів (конституцій), а також враховувати як фактично написане, так й те, що малося на увазі.

Малярова Е. А.

*студент, Национальный университет
Юридическая академия Украины им. Ярослава Мудрого*

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДА МОРЯКОВ В МОРСКОМ СУДОХОДСТВЕ

В современных условиях необходимость внедрения эффективных механизмов по обеспечению трудовых прав лиц, работающих на морском транспорте в национальное законодательство Украины, не вызывает сомнений. Безусловно, государство, занимающее третье место в мире по количеству моряков на международном рынке труда, а кроме этого первое место по соотношению количества моряков к количеству населения в целом, должно признать приоритетность правового регулирования в данной сфере.

Вместе с тем, на практике до сих пор существуют значительные трудности относительно определения продолжительности рабочего времени и времени отдыха, минимальных и максимальных размеров оплаты труда, мест отдыха, питания, лиц занятых на морском рынке труда. Кроме прочего фактически не урегулированным остается порядок подачи жалоб на действия капитанов и собственников судов в сфере нарушения трудовых прав моряков. Особую актуальность данные вопросы приобретают в случае трудоустройства граждан Украины на судна с иностранным флагом.

На сегодняшний день правовое регулирование трудовых отношений на морском транспорте осуществляется Законом Украины